

Sijoitettujen lapsen koulu-polku -malli

**Ylivieska, Alavieska, Sievi, Nivala ja
Peruspalvelukuntayhtymä Kallio**

ALAVIESKA
aidosti lähellä

YLIVIESKA

**Pohjoinen
lastensuojelu
20-22**

KALLIO
peruspalvelukuntayhtymä

SISUKAS-TOIMINTA
PESÄPUURY

NIVALA
Kasvatamme tulevaisuutta

SIEVI
SIEVIN KUNTA

Sijoitetun lapsen koulupolku

- Lastensuojelun ja koulun yhteinen toimintamalli, jossa sijoitetun lapsen ympärille nimetään tiimi lapsen asioissa työskentelevistä ammattilaisista. Tarvittaessa tiimiä täydennetään ja konsultoidaan muita ammattilaisia. Malli soveltuu käytettäväksi kaikenikäisten kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten tilanteisiin riippumatta siitä, onko lapsella koulunkäyntiin liittyviä haasteita.
- Tarkoituksena on selkiyttää kaikkien vastuita, odotuksia ja rooleja, tukea sijoituksen onnistumista ja koulunkäyntiä sekä lapsen kuntoutumista. Työskennellään yhteistä tavoitetta kohti, opitaan toisilta, vahvistetaan osaamista, nähdään vahvuudet ja ongelmien taustalla olevat syyt. Tavoitteena työskennellä lapsen verkoston ja systeemin kanssa siten, että koko lapsen systeemiä tuetaan tunnistamaan lapsen tarpeet ja tukemaan lapsen hyvinvoinnin kokemusta.
- Tiimi työskentelee yhdessä lapsen asioissa ja tekee tarvittavat kartoitukset sekä kulkee lapsen mukana koko koulupolun tai sijoituksen ajan.
  - Tiimin jäsenet ovat mukana pedagogisten asiakirjojen laadinnassa ja seurannassa sekä sopimassa mahdollisista tukitoimista.
  - Tiimi kokoaa tarvittaessa verkostoa lapsen ympärille ja toimii monialaisen yhteistyön tukena.
  - Tiimi tekee yhteistyötä muiden toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa, myös kokemusasiantuntijat (esimerkiksi erikoissairaanhoido, [vip-verkosto](#), [ot-keskus](#)).
  - Tiimin tukena on ohjausryhmä.
- Uudenlainen toimintakulttuuri, jossa opitaan tuntemaan toisen työtä ja sitä ohjaavia säädöksiä, ohjeita ja lainsäädäntöä.
- Taustalla on systeminen ajattelu ja työote.
- Työskentelyn pohjana on käytetty Pesäpuu ry:n [SISUKAS-mallia](#). Sijoitetun lapsen koulupolku-malli on saanut käyttöön SISUKAS-logon sekä on näin osa mallia käytettävää ja soveltavaa verkostoa. Malli on rakennettu alueen tarpeeseen ja toimintaan sopivaksi.
- Malli on työstetty Pohjoinen lastensuojelu hankkeen aikana ja sen kehittämiskoordinaattorin vetämänä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion, Ylivieskan, Sievin, Alavieskan ja Nivalan kuntien monialaisena yhteistyönä. Mallia ovat kommentoineet Veturointi-toiminnan lastensuojelun kokemusasiantuntijat ja alueen sijaishuoltopaikat.
- Materiaali sisältää prosessimallin ja sen kuvauksen sekä muuta materiaalia. Prosessimallissa olevia kuvakkeita painamalla avautuu lisätietoa jokaisesta asiasisällöstä (siirtyy aiheen sivulle/dialle). Materiaalissa alleviivatut kohdat sisältävät linkin verkkomateriaaliin.

Sijoitetun lapsen koulupolku

Lapsi sijoitetaan tai suunnitellaan sijoitusta

Lapsen koulupaikka varmistuu

Koulunkäynnin aloittaminen, tuki ja seuranta

Sijoitus tai koulu päättyy

Yhteydenotto:

- ❖ Sosiaalityöntekijä on yhteydessä opettajaan, lapseen, huoltajiin ja sijaishuoltopaikkaan
- ❖ Jos lapsi sijoitetaan toisesta kunnasta, opettaja on yhteydessä sijoittavaan kuntaan, lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja kertoo koulupolkumallista
- ❖ Kerrotaan taustatiedot ja sovitaan tapaaminen

Ensimmäinen tapaaminen:

- ❖ tutustutaan lapsen kokonaistilanteeseen ja sovitaan työskentelystä
- ❖ nimetään tiimi lapsen asioissa
- ❖ tutustutaan ja luodaan suhde lapseen

Kartoitukset:

- ❖ pedagoginen
- ❖ psykologinen
- ❖ terveydentila
- ❖ kasvuympäristö
- ❖ sosiaaliset suhteet
- ❖ Selvitetään, mitä on tehty ja mitä tulee vielä tehdä sekä sovitaan vastuut ja roolit

Yhteenveto kartoituksista ja yhteinen suunnitelma:

- ❖ käydään läpi lapsen, vanhempien, sijaishuoltopaikan ja tiimin kanssa
- ❖ yhteinen suunnitelma
- ❖ tukitoimet

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö

Lapsen tarpeet ja arkikokemukset keskiössä

Uusintakartoitukset tehdään tarpeen mukaan

Yhteyshenkilöt

Muistettavaa sijoitustilanteessa

Lastensuojelun tukitoimet

Koulun tukitoimet

Tutkimus- ja hoitopolut

Lapsi sijoitetaan tai suunnitellaan sijoitusta: mitä sijoitus tarkoittaa?

- Sijoitus tarkoittaa lapselle monia muutoksia, menetyksiä ja myös haavoittavia kokemuksia. On tärkeää ymmärtää lapsen kokemusmaailmaa, jotta häntä voidaan tukea oikealla tavalla. Sijoitus voi jo sinällään traumatisoida, joten ymmärrys traumasta on keskeistä. Sijoituksella ja sijaishuoltopaikalla pyritään tarjoamaan lapselle turvallinen kasvu ja arki. Koulu voi tarjota lapselle myös turvaa ja korjaavia kokemuksia. Sijoitus itsessään ei ole riittävä tukitoimi, vaan lapsi tarvitsee tukea sijoituksen aikana ja jälkeen – myös koulussa. Lapselle on tärkeää antaa aikaa, vahvistaa hänen turvallisuuden tunnetta, sanoittaa tilannetta lapsen tasoisesti ja huomioida lapsen oma näkökulma. Jokaisella lapsella on vahvuuksia ja voimavaroja. Jokainen lapsi on ainutkertainen yksilö, eikä sijoitettuja tule ”niputtaa samaan pakettiin” tai antaa sijoituksen määrittää lasta. On tärkeää kohdata lapsi/nuori periaatteella: ”Tavallinen lapsi/nuori – erityisiä tilanteita”. (Pesäpuu ry 2021.)
- Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, kiireellisellä sijoituksella, pitkäaikaisella sijoituksella (huostaanotto) tai jälkihuoltona. Sijoitusten edellytykset ovat kirjattuna lastensuojelulakiin.
  - *Avohuollon sijoitus:* lyhytaikainen tukitoimi, sijoitus edellyttää 12-vuotta täyttäneen ja huoltajien suostumuksen, lapsen huolto ja hänen asioistaan päättäminen säilyvät kokonaan huoltajilla, aina ensisijainen sijoitustilanteissa, avohuollon sijoituksessa ei voida tehdä rajoitustoimenpiteitä
  - *Kiireellinen sijoitus:* lapsen ollessa välittömässä vaarassa voidaan lapsi sijoittaa ilman 12-vuotta täyttäneen tai huoltajien suostumusta enintään 30 vuorokaudeksi, tämän jälkeen kiireellistä sijoitusta voi jatkaa erityisissä tilanteissa, kuten huostaanottoa valmisteltaessa, hyvinvointialueella (käytännössä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä) on oikeus päättää lapsen asioista toimenpiteen tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa, rajoitustoimenpiteet mahdollisia
  - *Huostaanotto:* kun kasvuolosuhteet, hoito tai lapsen oma käytös vakavasti vaarantavat lapsen terveyden ja kehityksen, viimesijainen eli muut tukitoimet eivät riitä, vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta siirtyy viranomaisille, huoltaja säilyy edelleen huoltajana ja sosiaalitoimi tulee tähän ikään kuin rinnalle, pidempiaikainen sijoitus, yhteistyötä tehdään edelleen huoltajien kanssa
  - *Sijoitus jälkihuoltona:* tukitoimi, suostumuksellinen ja suunnitelmallinen, voidaan esimerkiksi tukea 18-vuotta täyttäneen itsenäistymistä eli voi jäädä sijoitukseen vielä täysi-ikäisenä, aina vapaaehtoinen nuorelle
  - [Lastensuojelulaki](#)
  - [Lastensuojelun käsikirja](#)

Lapsi sijoitetaan tai suunnitellaan sijoitusta: oikeus opetukseen

- Kunnalla, johon lapsi on sijoitettu, on velvollisuus järjestää perusopetus. Perusopetuslaissa säädetään jokaisen lapsen oikeudesta maksuttomaan esi- ja perusopetukseen sekä koulunkäynnissä tarvittavaan tukeen. Palvelut, esimerkiksi koulunkäyntiin liittyvät tukitoimet, järjestetään yhteistyössä sijoittajakunnan kanssa.
- Sijoitetulla lapsella on oikeus opetukseen ja tarvitsemaansa tukeen. Sijoitettua lasta koskevat kaikki samat oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut kuin muitakin oppilaita.
- Kotikunta eli sijoittava kunta on velvollinen maksamaan sijoitetun oppilaan perusopetuksesta aiheutuneet kustannukset opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle. Kustannusten tulee olla välttämättömiä ja perusteltuja opetuksen ja siihen liittyvän tuen järjestämiseksi sijoitetun oppilaan kannalta. Esimerkiksi avustajan palkkaamisesta aiheutuneet kulut korvataan siltä osin, kun avustajan toiminta kohdistuu kyseessä olevaan sijoitettuun lapseen.
- Lainsäädäntöä: [Sijoitetun lapsen koulunkäynti lakien valossa](#) (Pesäpuu ry) ja [Sijoitettu lapsi ja koulunkäynti](#) (Kuntaliitto)
- ❖ Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän velvollisuus on huolehtia, että lapsen oikeudet toteutuvat ja sosiaalityöntekijä vastaa kokonaisprosessista. Sosiaalityöntekijä on velvollinen tekemään yhteistyötä huoltajien ja kouluhenkilöstön kanssa. Esimerkiksi jos sijoitus on suunniteltu, sosiaalityöntekijä selvittää koulun näkemyksen ja sopii tiedon antamisesta lapsen sekä huoltajien kanssa.
- ❖ Sosiaalityöntekijän tulee tehdä yhteistyötä koulun kanssa sijoitusta suunniteltaessa ja sen aikana. Sijoitus voi olla suunniteltu (esimerkiksi avohuollon sijoitus tai huostaanotto), jolloin yhteistyötä voidaan tehdä jo ennen varsinaista sijoitustilannetta. Joskus sijoitustilanne voi tulla kiireellisesti ja yhteistyötä ei välttämättä ole tehty tämän lapsen kohdalla aiemmin, mutta tällöinkin yhteistyön aloittaminen mahdollisimman pian on lapsen edunmukaista.
- ❖ Sijoitetulla lapsella on oikeus opetukseen myös tilanteissa, joissa on jouduttu tekemään rajoitustoimenpiteitä. Erityistilanteissakin opetuksen järjestämisestä vastaa kunta, eikä opetusvastuuta voida siirtää esimerkiksi sijaishuoltopaikalle.
- ❖ [Oppivelvollisuuslain](#) mukaan lapsen/nuoren tulee hakea ja jatkaa toisen asteen koulutuksessa heti perusopetuksen päättymisen jälkeen. Lapselle/nuorelle tulee tarjota tähän ohjausta ja valvontaa. Vastuu on asuinkunnalla.
- ❖ Sijoitetun lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen edellyttää tiivistä yhteistyötä!

- Sosiaalityöntekijä on yhteydessä koulun rehtoriin sijoitusta suunnitellessa tai mahdollisimman pian sijoituksen jälkeen. Rehtori ohjaa koulussa työntekijälle, joka tulee osaksi lapsen tiimiä.
- Sosiaalityöntekijä on yhteydessä lapseen, huoltajiin ja sijaishuoltopaikkaan sekä kertoo koulupolku-mallista.
- Jokainen toimija pyytää luvan (koulu, lastensuojelu, oppilashuolto) tietojen siirtämiseen sekä kerrotaan mitä, miten ja millä edellytyksillä tietoa voidaan vaihtaa eri toimijoiden kesken myös ilman huoltajan suostumusta. Huoltajan luvalla voi aina vaihtaa tietoja.
- Sosiaalityöntekijä antaa yhteydenotossa koululle keskeiset tiedot opetuksen järjestämistä varten. Yhteisellä tapaamisella ja lapsen sekä huoltajien kanssa keskustelun jälkeen voidaan antaa enemmän tietoa. Kannustetaan huoltajia yhteistyöhön, koska heillä on tärkeää tietoa lapsen koulunkäyntiä ajatellen. Koulu ja huoltajat tekevät myös yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.
- Jos lapsi on sijoitettu kunnasta, jossa malli ei ole ollut käytössä, koulu kertoo lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle koulupolku-mallista.
- Yhteydenotossa on tarkoitus antaa taustatiedot puhelimitse (katso dia: [muistettavaa sijoitustilanteessa](#)).
- Koulu pyrkii selvittämään koulupaikan 1-2 päivän aikana.
- Koululle saapuu tai koulu pyytää aiemman koulun tiedot oppilaasta (yleensä vastaanottava koulu pyytää lähettävältä koululta, koulun henkilökunta sopii kuka hoitaa asiaa). Oppilastietojen vaihtamisesta kerrotaan lapselle ja huoltajalle.
- Keskustellaan mallista ja prosessin etenemisestä lapsen, huoltajien ja sijaishuoltopaikan kanssa (sosiaalityöntekijä tai jos sijoitus muualta, niin koulun väki kertoo mallista).
- Sovitaan tapaaminen mahdollisimman pian ja ketä on paikalla, mitä tapaamisella käsitellään sekä kuka valmistautuu lapsen kanssa tapaamiseen. Osallistujilla on keskeinen rooli lapsen elämässä ja arjessa. Keskeistä on selvittää lapsen ajatuksia ja toiveita koulunkäyntiin liittyen.

Muistettavaa sijoitustilanteessa: sosiaalityöntekijä

- Ole yhteydessä huoltajaan ja lapseen, pyydä lupa tiedonsiirtoon ja käy läpi, mitä asioita koulun on hyvä tietää, kerro tehtävästä monialaisesta yhteistyöstä ja sen tarkoituksesta/tavoitteista. Huoltajan luvalla tiedonvaihto on aina mahdollinen.
- Jos vanhemmat tai lapsi kieltävät lastensuojelun asiakkuuteen tai työskentelyyn liittyvien keskeisten tietojen luovuttamisen koululle, on heidän kanssa hyvä keskustella siitä, miksi tieto on välttämätön lapsen koulunkäyntiä ajatellen ja käydä läpi lainkohtien perusteet. On myös tärkeä pyrkiä tavoittamaan syitä, miksi lapsi ja/tai huoltajat eivät anna suostumusta tiedon välittämiseen. Lapsen edun niin vaatiessa tiedonvaihto on mahdollinen ilman huoltajan lupaa. (katso dia: [seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö](#))
- Tiedota koululle, että lapsi on sijoitettu (myös huostaanottopäätöksestä kerrotaan koululle) ja sijoitettu sijaisperheeseen, perhekotiin tai laitokseen. Käy läpi, mitä sijoitus (ja huostaanotto) käytännössä tarkoittaa.
- Välitä koululle ne tiedot, jotka edistävät sitä, että koulun toimijat osaavat tarjota lapselle tarkoituksenmukaista tukea ja vahvistaa hänen turvallisuuden tunnettaan ja pärjäävyyttään. (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 16 § ja 17 §)
- Välitä koululle opetuksen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiat lapsen taustasta ja huostaanoton/sijoituksen syistä. Nämä keskustellaan ensin huoltajien ja lapsen kanssa sekä käydään läpi ensimmäisellä tapaamisella sovitusti.
- Tarkista, että lapsen terveystiedot siirtyvät koululle (terveydenhoitaja).
- Valmistautuminen lapsen kohtaamiseen ja ensimmäiseen tapaamiseen (varmista, että lapsen kanssa valmistaudutaan). Tapaa ja kuule lasta.
- Ilmoita numero/numerot, johon voi soittaa kiireellisissä asioissa.
- [Muistilista sosiaalityöntekijälle](#) (Pesäpuu ry)
- Toimi monialaisen yhteistyön prosessin vetäjänä ja huolehdi lapsen edun toteutumisesta sekä osallisuudesta.

Muistettavaa sijoitustilanteessa: kaikki työntekijät

- Tarkista, että lapsen pedagogiset tiedot ja asiakirjat siirtyvät koululle (rehtori + opettajat).
- Tiedonsiirto (sovitaan, kuka on yhteydessä vanhempiin, sijaishuoltopaikkaan, entiseen kouluun). Alussa toteutetaan puhelimitse ja turvapostin kautta, jotta tiedot siirtyvät mahdollisimman nopeasti.
- Esimerkkikysymyksiä lapsen koulutilanteen selvittämiseksi:
  - Onko lapsi tutkittu pedagogisin ja psykologisin tutkimuksin, mitä tuloksista tai selvittelystä on käynyt ilmi (mahdolliset diagnoosit)?
  - Miten erityisopettajan testit ovat sujuneet eri vuosiluokilla?
  - Onko oppilaasta saatua arviointitietoa käytetty tuen toteuttamiseen? Jos on, niin miten?
  - Miten opiskelun välinetaidot (kirjoittaminen, lukeminen, laskeminen) ovat lähteneet kehittymään alkuopetuksessa (1-2lk)?
  - Millä tuen portaalla lapsi on?
  - Onko vuosiluokkiin sitoutumatonta päätöstä?
  - Millä vuosiluokalla etenee?
  - Onko lapsella paljon poissaoloja?
  - Koulunkäynnin tilanne tällä hetkellä (suoritukset, haasteet, vahvuudet)?
  - Jos tietoja ei ole, niiden pyytäminen (sosiaalityöntekijä pyytää lausuntoja)
  - Millaiset asiat ovat tukeneet lasta koulussa ja kiinnittymistä kouluun?
  - Miten lapsi itse kokee koulunkäynnin? Mikä sujuu ja mihin kaipaa tukea?
- Koulunkäyntiin liittyvät keskeiset asiat tulisi olla kirjattuna myös lapsen asiakassuunnitelmaan.

Lapsen koulupaikka varmistuu

- Oppilaaksi otosta päätetään kuntakohtaisesti.
- Siirtotiedot lapsen koulunkäyntiin liittyen tulee olla koululla ennen oppilaaksi ottamisen päätöstä ja koulunkäynnin aloittamista. Siirtotiedot ovat tärkeitä, jotta voidaan löytää lapsen tarpeita vastaava koulupaikka ja varmistaa hänelle riittävä tuki. Uuden lapsen saapuminen kouluun tai luokkaan vaikuttaa myös luokkasysteemiin ja tietojen sekä lapsen tutustumisen kautta opettaja pystyy huomioimaan tämän työskentelyssään.
- Päätös koulupaikasta tehdään koulun toimesta (arvioidaan tuen tarve ja missä on tilaa, alakoululaisten kohdalla usein lähikoulu). Erityisopettaja voi olla mukana tässä vaiheessa.
- Koulupaikan valinnassa on tärkeää tehdä monialaista yhteistyötä (keskustellaan muun muassa millaista tukea on saatavilla ja voiko koulupaikka säilyä samana, vaikka lapsi sijoitetaan kauemmaksi kunnassa, miten kyyditykset hoituvat, jos koulupaikka vaihtuu, onko koulussa ollut asioita, jotka tukeneet lapsen hyvinvointia ja tuetaan näitä samoja tekijöitä).
- Tärkeää on ottaa huomioon lapsen ajatukset koulunkäyntiin ja koulupaikkaan liittyen.
- Koulun aloittamisesta sovitaan aina yhteisesti ja yksilöllisen tilanteen mukaan (lapsen voinnin ja tilanteen vaikutus) lapsen etu keskiössä.
- Tavoitteena on, että mahdollisimman pian pyritään saamaan lapsi kouluun ja arkirytmiin, huomioiden kuitenkin lapsen tilanne ja tarpeet.

Pohdittavia kysymyksiä tapaamista järjestettäessä – Lapsi monialaisen työskentelyn ytimessä

Kuka ja millainen ihminen
tämä lapsi on?

Millaisia kokemuksia hänellä on
tärkeistä ihmissuhteista, arjesta
ja turvallisuudesta?

Mitä juuri tämä lapsi tarvitsee? Mitä on
lapsen käytöksen takana? Mikä selittää
sitä?

Mitä voimme tehdä
vastataksemme tämän lapsen
yksilöllisiin tarpeisiin?

Mihin lapsi tarvitsee apua, tukea,
helpotusta nopeasti?

Millaista työskentelyä lapsen ja
läheisten kanssa tarvitaan, jotta lapsen
turvallisuus ja hyvinvointi paranevat
pysyvästi?

- Minkä tahon mukaan kutsuminen edistää sitä, että juuri tämän lapsen elämän riskitekijät vähenevät ja suojaavat tekijät lisääntyvät?
- Kenen kanssa meidän tulee muodostaa tiimi lapsen ympärille, jotta voimme vastata yhdessä hänen tuen tarpeeseen? Tai jos emme itse tiedä siihen vastausta, mietitään, kenen kanssa asiaa olisi hyvä pohtia.

Ensimmäinen tapaaminen: valmistautuminen

- Vetäjänä/kutsujana sosiaalityöntekijä tai sovitusti tiimistä toinen henkilö (jos lapsi on sijoitettu toiselta paikkakunnalta, koulu ottaa vetovastuun, mutta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee olla tiiviisti mukana)
- Järjestetään mahdollisimman pian sijoituksen alkamisesta, tarkoituksena tavata kasvotusten ja tulla tutuksi. Joskus välimatkat voivat olla hyvin pitkiä ja tällöin ensimmäinen tapaaminen voidaan toteuttaa etäyhteyksin (ensimmäistä tapaamista ei pitkitetä välimatkan vuoksi).
- Mukaan kutsutaan vain ne, jotka toimivat arjessa lapsen kanssa.
  - ✓ Rakennetaan moniammatillinen tiimi lapsen ympärille. Esimerkiksi: sosiaalityöntekijä, luokanvalvoja/luokanopettaja, erityisopettaja, lapsi, huoltaja ja sijoituspaikka. Tiimiin voi kuulua myös jokin muu toimija tai läheinen, joka on keskeinen lapsen arjessa (esim. hoitotaho, Valpas-palvelu)
  - ✓ Jokaisella osallistujalla on oma tehtävä.
  - ✓ Tiimi toimii myös monialaisena asiantuntijaryhmänä tarvittaessa (rinnalle ei koota muita erillisiä tiimejä, vaan täydennetään olemassa olevaa tiimiä)
- Lapsen kanssa valmistaudutaan tapaamiseen. Lapsen ja huoltajan kanssa käydään lävitse asiat, joista puhutaan.
- Huomioidaan lapsen näkemys ja ajatukset sekä huoltajien näkemykset. Lapsi ja hänen asiat ovat tapaamisella keskiössä.
- Huomioidaan voimavarat ja vahvuudet! Lapsella on aina toivoa ja mahdollisuuksia.

- Sijoitettu lapsi koulussa (Pesäpuu ry)
- SISUKAS-sijoitettu lapsi koulussa (Pesäpuu ry)
- Pieni opas sijoitetun lapsen koulunkäynnin tueksi (Pesäpuu ry)

Ensimmäinen tapaaminen: tapaamisen sisältö

- Lapsen tilanteen ja taustan läpikäynti
  - tarkennetaan vielä tietoja, joita vaihdettu puhelimitse koulunkäyntiin liittyen ja sovitaan mahdollisista lisäselvityksistä
  - jos yhteydenoton jälkeen on tullut uutta tietoa (esimerkiksi asiakirjoja, lausuntoja) käydään ne lävitse
  - selvitetään mahdolliset yhteistyötahot, kuten hoitokontaktit, pyydetään lausuntoja tarvittaessa
  - lapsen ja huoltajan kanssa sovittu kerrotaan myös muuta taustaa, esim. perheen tilanne, sijoituksen syyt
  - huomioidaan yksilöllisesti, mitä asioita lapsesta ja hänen tilanteesta kerrotaan
- Sovitaan tehtävistä kartoituksista ja niiden vastuuhenkilöt, sovitaan ketä voidaan konsultoida lapsen asioissa tarvittaessa (esimerkiksi sosiaalityöntekijä, hoitotahot).
- Jos lapsen asioissa on jo tehty yhteistyötä pitkään, voidaan ensimmäisellä tapaamisella tehdä yhteistä suunnitelmaa (huomioi, että tällöin tarkistetaan mallissa olevat vaiheet, kuten kartoitukset)
- Sovitaan käytännön ja arjen asioista, esimerkiksi: kenelle annetaan Wilma-tunnukset, kuka allekirjoittaa todistukset, kuka voi antaa luvan oppilaan valokuvaukseen koulussa sekä miten päätetään lapsen kielivalinnoista, miten todistukset toimitetaan jne. Kysytään ja huomioidaan lapsen oma mielipide.
- Käydään lävitse eri toimijoiden vastuut ja yhteystiedot: huoltajat, lapsen sosiaalityöntekijä, sijaishuoltopaikka/perhehoitajat ja muut yhteistyötahot
  - perhehoitajien tai muun sijaishuollon henkilöstön rooli arjen kasvatuskumppanina
  - huoltajuuden säilyminen vanhemmilla, mahdolliset muut huoltajat (esim. oheishuoltaja), huoltajien oikeudet ja mukanaolo lapsen elämässä, mahdollisen edunvalvojan rooli
  - lapsen sosiaalityöntekijän tehtävät ja yhteystiedot
  - salassapitoasioiden läpikäynti: mitä tietoa kenelläkin on oikeus antaa ja saada
- Käydään läpi sovittu työnjako, tavoitteet, tehtävät kartoitukset ja aikataulu sekä sovitaan seuraava tapaaminen.

Kartoitukset: pedagoginen ja psykologinen

Huomioita kartoituksista:

- Toteutetaan sovitusti kartoitukset: tarkoituksena selvittää lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet!
- Kaikilla sijoitetuilla lapsilla tai nuorilla ei ole automaattisesti pulmia koulunkäynnissä tai oppimisessa. Tarkoituksena on tunnistaa ja tukea vahvuuksia sekä mahdollisesti selvittää mahdollisen oireilun taustalla olevia juurisyitä. Esimerkiksi, voiko haastavan käytöksen takana olla selvittämättömiä oppimisvaikeuksia. Lapsen tilanteeseen mahdollisesti vaikuttavat tekijät on tärkeä tunnistaa, jotta eri toimijat osaavat tukea lasta yksilöllisesti. Tunnistamattomilla haasteilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia (esim. minäkuva).

Pedagoginen kartoitus: (koulun henkilökunta, sovitaan vastuhenkilö tiimissä)

- Lapsen käsitys itsestä oppijana (esim. [OMIS-oppaat](#) (Niilo Mäki instituutti))
- Arjen havainnointi: millainen oppimisympäristö on, luokkatilanteet, välitunnit, oppilas-opettajasuhde, mitkä tekijät tukevat ja vahvistavat lasta koulun arjessa (haastatellaan opettajaa/koulunhenkilökuntaa)
- Testit tehdään tarvittaessa, kolmiportainen tuki

Psykologinen kartoitus: (kaikki tiimin jäsenet, tarvittaessa pyydetään muita toimijoita mukaan)

- Lapsen psyykkisen hyvinvoinnin kartoittamista tekee jokainen lapsen kanssa työskentelevä.
- Tehdään havaintoja oppimisen ja oppimiskyvyn taustalla mahdollisesti vaikuttavista tekijöistä
- Tutkimukset tehdään tarvittaessa

Kartoitukset: sosiaaliset suhteet, ympäristö ja terveydentila

- Sosiaalityöntekijä vastaa, että lapsen tilanteen ja tuen tarpeen selvittämisen kannalta tarkoituksenmukaiset kartoitukset tulee tehtyä: terveydentila, kasvu ympäristö ja sosiaaliset suhteet (sosiaalityöntekijä vastuuhenkilönä, yhteistyö muiden toimijoiden kanssa esim. terveydentila selvitetään terveydenhuollon toimesta)
  - Selvittää lapsen/nuoren kasvuolosuhteita, perhetilannetta, sosiaalisia suhteita, vapaa-ajan toimintaa
  - Kokoa, keitä on mukana lapsen asioissa
  - Tapaa lasta: lapsen näkemys, osallisuus ja oikeudet, varmistaa, että lapsi tulee kuulluksi (työntekijän velvollisuus on tarjota osallistumiseen erilaisia keinoja ja menetelmiä)
  - Pitää yhteyttä huoltajien kanssa, heidän osallisuus ja näkemys
  - Pitää yhteyttä sijaishuoltopaikan kanssa ja heidän näkemys
  - Sosiaalityöntekijä tarkistaa, että lapsen terveydentila on selvitetty. Viimeistään tässä vaiheessa selvitetään lapsen terveydentila. Terveydentilan voi tutkia esim. kouluterveydenhuollossa tai terveystieteidenkeskuksessa (sovitaan tapauskohtaisesti).
  - Lapsen yksilölliseen kehitykseen liittyvät tekijät: lapsen vahvuudet, lapsen kokemustaustasta johtuva kehityksen palapelimäisyys; kiintymyssuhde, mahdolliset kehitysviiveet, käyttäytyminen ja tunne-elämä (hyödynnetään lapsen omaa ja lapsen tunnevan/läheisen tietämystä esim. vanhemmat, perhehoitaja, terapeutti jne.)
  - Lapsen ja eri toimijoiden väliset vuorovaikutussuhteet lapsen näkökulmasta.
  - Lapsen kokemukset arjesta (hyvät asiat, huolet ja toiveet).
  - Kuka/ketkä turvallisia aikuisia, joihin lapsi voi luottaa? Voiko tarvittaessa heitä ottaa mukaan työskentelyyn ja esimerkiksi palaveriin?
  - Huomioidaan systeeminen ajattelu ja työskentely

Yhteenveto kartoituksista ja yhteinen suunnitelma

Valmistautuminen:

- Sovitaan, ketkä ovat yhteenvetotapaamisessa mukana, tarvitaanko tiimin lisäksi mukaan esim. henkilökohtainen avustaja, rehtori, oppilashuollon henkilö, läheinen tms. (Huom! Lapsen kannalta oleelliset ihmiset, pieni tiimi)
- Sovitaan, kuka valmistautuu tapaamiseen lapsen kanssa.

Tapaaminen:

- Yhteenvetotapaamisella käydään lävitse tehdyt kartoitukset ja tehdään yhteinen suunnitelma lapsen tukemiseksi. Suunnitelmassa sovitaan, miten jokainen lapsen arjessa mukana oleva (tiimi) tukee lasta koulunkäynnissä ja kuntoutumisessa. Tavoitteiden tulisi olla sellaisia, mihin lapsi pystyy sitoutumaan. Tärkeää tuoda esille myös vahvuuksia ja voimavaroja sekä miten niitä voidaan vahvistaa.
- Käydään lävitse ja sovitaan:
  - ✓ kartoitusten yhteenveto ja lapsen tuen tarpeet sekä vahvuudet
  - ✓ keskustellaan ja kirjataan tavoitteet
  - ✓ sovitaan tukitoimista ja aikataulusta sekä vastuista (lapsi, huoltaja, sijaishuoltopaikka, sosiaalityöntekijä, opettaja jne.)
  - ✓ sosiaalityöntekijän rooli (esimerkiksi jos lapselle suunnitellaan/järjestetään tehotettua tai erityistä tukea, huostaanotetun lapsen kohdalla) ja keskustellaan myös huoltajien ja sijaishuoltopaikan roolista
  - ✓ keskustellaan, tarvitaanko jatkotutkimuksia ja sovitaan niistä. Tällöin mukana on oppilashuolto ja tarvittaessa muiden toimijoiden konsultointi (esimerkiksi psykiatrinen työryhmä).
  - ✓ sovitaan yhteistyön, yhteydenpidon ja tiedonkulun sekä seurannan/tapaamisten toteutuksesta (ajankohta, paikka ja osallistujat)
- Suunnitelma kirjataan oppimissuunnitelmaan ja HOJKS:aan (jos sellainen on). Sosiaalityöntekijä kirjaa lapsen asiakassuunnitelman, joka päivitetään aina sijoituksen yhteydessä. Suunnitelma annetaan lapselle ja huoltajille.

Esimerkkejä yhteisen suunnitelman pohjasta

Lapset puheeksi neuvonpidon lomake:

Tapaamisen pvm

AIHEET (esim. 1-4 aiheetta)	
Aihe 1:	
Aihe 2:	
Aihe 3:	
Aihe 4:	
OSALLISTUJAT	Konkreettinen teko (seuraavaan tapaamiseen mennessä)
vanhemmat	
lapsi	
sijaishuoltopaikka	
Kuraattori/psykkari/koulupsykologi	
Luokanvalvoja/opettaja/erityisopettaja	
sosiaalilyöntekijä	

Seuraavan tapaamisen pvm

Sovitaan yhdessä ennen palaveria, muistetaan myös vahvuudet

Kirjataan ne teot, jotka voidaan oikeasti toteuttaa

Yhteisasiakkuus toimintamalli verkostotapaaminen:

KALLIO

peruspalvelukuntayhtymä

Verkostotapaaminen

Asiakkaan nimi ja hetu	
Aika ja paikka	
Osallistujat	
Nykytila, tarpeet, palvelut	
Asiakkaan oma toive/arvio	
Suunnitelma/tavoitteet kesto/määräaika	
Työnjako, kuka tekee mitäkin, myös asiakas (vastuutyöntekijät)	
Sopimukset Missä asioissa ollaan yhteydessä, kuka on yhteydessä -yhteydenpito tapa ja ajankohta	
Jatkotyöskentely arviointi (seuranta)	
Muuta huomioitavaa	
Allekirjoitukset	

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö

- Tiimin kokoontumiset/seurantatapaamiset sovitaan yksilöllisesti ja lapsen tarpeen mukaisesti (noin 1-3kk välein). Niissä ovat mukana tuttu tiimi (samat nimetyt henkilöt ja jos vaihdoksia tapahtuu, ne tehdään hallitusti ja niin, että kaikki ovat siitä tietoisia, etenkin lapsi) ja sovitusti mahdolliset yhteistyötahot (esim. hoitotaho) tai lapselle tärkeät henkilöt.
  - Uusintakartoitukset tehdään lapsen tarpeen mukaan, esim. 1-2 vuoden välein (tarkistetaan ja päivitetään).
  - Huomioidaan lapsen tilanteen kokonaisvaltaisuus ja koko systeemin vaikutus tilanteeseen (työntekijä osa systeemiä).
  - Jokainen työskentelee lapsen ja hänen verkostonsa kanssa omasta ammattiroolistaan käsin sovitulla tavalla.
  - Sijaishuoltoapaikassa keskitytään luomaan turvalliset ja säännölliset puitteet koulunkäynnille.
  - Tiivistetään kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä luodaan yhteisiä toimintamalleja.
  - Tarvittaessa kouluun, sijaishuoltoapaikkaan ja kotiin annetaan sekä suunnitellaan tarvittavaa tukea ja hyödynnetään tietoa/tukea antavaa materiaalia (esim. akateemisia perustaitoja vahvistavia harjoitusohjelmia, oppaat, sähköiset palvelut jne.)
  - Tuetaan lasta esimerkiksi ystävyysuhteissa, harrastuksissa, tunteiden hallinnassa tai keskittymisessä.
  - Tarvittaessa käytetään lisäresurssina terapiapalveluita sekä sosiaalityön, vapaa-aikatoimen tai erikoissairaahoidon palveluita. (katso dia: [tutkimus- ja hoitopolut](#))
-
- ❖ Monialaisen yhteistyön ensisijainen tavoite ei ole tiedonvaihtaminen, vaan yhteisen ymmärryksen luominen lapsen tilanteesta ja miten jokainen voi siinä auttaa sekä tukea omasta ammattialastaan käsin.
  - ❖ Lainsäädännössä on lukuisia pykäläiä, jotka tukevat monialaisen yhteistyön tekemistä. Seuraavissa dioissa tuodaan esille niistä keskeisimmät.

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli

- Lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella tulee olla aina nimettynä hänen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä ovat muun muassa:
  - ✓ Tutustua ja tuntea lapsi, tavata lasta ja olla perehtynyt lapsen asioihin, huolehtia lapsen osallisuudesta ja edun toteutumisesta
  - ✓ Arvioida tarvittavia tukitoimia yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa sekä tarjota tukea sekä tehdä asiakassuunnitelma
  - ✓ Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen perusopetuksensa tai muu lapsen opetus järjestetään sijaishuollon aikana
  - ✓ Asiakassuunnitelmaan kirjataan, miten yhteistyötä tehdään.
  - ✓ Sosiaalityöntekijän tulee tehdä yhteistyötä koulun kanssa sijoitusta valmisteltaessa ja sen aikana.
  - ✓ Sosiaalityöntekijä valvoo, että sijaishuoltopaikan tulee myös toimia yhteistyössä opetuksen järjestäjän kanssa.
- Sijoitetun lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista vastaa viime kädessä aina lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. (Huom! Jos kyseessä on avohuollon sijoitus, niin vain lapsen huoltajat voivat päättää asioista.)
- Lähtökohtaisesti aina ollaan yhteydessä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään. Hänellä on koordinoituvastuu myös yhteistyön tekemisestä koulun, sijaishuoltopaikan, huoltajien ja muiden läheisten sekä muun verkoston kanssa.
- Jos sosiaalityöntekijä ei pääse osallistumaan jokaiseen palaveriin, on tärkeää, että koulun toimijat ja sosiaalityöntekijä keskustelevat palaverin ydinasiasta ja mahdollisista päätöksistä sekä ennen palaveria että sen jälkeen etenkin sijaishuollossa olevan lapsen tilanteesta. Mikäli sosiaalityöntekijä ei ole palaverissa paikalla, tehdyt asiakirjat / päätökset toimitetaan sosiaalityöntekijälle jälkikäteen.

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: yhteistyö huoltajien kanssa

- Sijoitus ei vaikuta huoltajuuteen/poista huoltajuutta, eli lapsen huoltajina pysyvät samat henkilöt kuin ennen huoltajuutta.
  - Avohuollon sijoituksen aikana vain huoltaja voi päättää lapsen asioista.
  - Kun lapsi on sijaishuollossa, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä päättää lapsen asioista tehden yhteistyötä huoltajien kanssa.
- Sosiaalityöntekijällä on laissa määritelty yhteistyövelvoite huoltajiin: ”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee olla yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi.”
([Lastensuojelulaki 52 a §](#))
- Huoltajien ja vanhempien osallistumisesta lapsen koulunkäynnin asioihin/kouluarkeen sovitaan sijoituksen alussa (ensimmäinen tapaaminen). (Huom! Avohuollon sijoituksen aikana huoltajat vastaavat/päyttävät lapsen asioista ja heidän kanssa toimitaan samalla tavoin kuin ilman sijoitustilannetta.)
- Mikäli huoltajat ovat estyneitä osallistumaan lapsen koulupalaveriin, sosiaalityöntekijä tai sijaishuoltopaikka/perhehoitajat voivat toimia tiedon välittäjänä yhteisesti sovitulla tavalla. Näin vanhemmat saavat tarvittavat tiedot ja voivat osaltaan olla lapsen tukena koulunkäynnissä mahdollisuuksiensa mukaan.
- Lähtökohtaisesti lapsi ja huoltajat ovat aina tietoisia työskentelystä sekä siinä itse mukana. Huoltajaa kuullaan ja hänen mielipidettään kysytään. Erityisen tärkeää on huomioida lapsen osallisuus ja kuuleminen (myös pieni lapsi voi kertoa oman mielipiteensä, huomioi erilaiset tavat osallistaa lasta).
- Sosiaalityöntekijän tehtävänä on kertoa, jos tilanteeseen liittyy esimerkiksi rajoitustoimenpiteitä ja miten niiden aikana toimitaan.
- Lapsen oikeus perusopetukseen ja jatko-opintoihin on turvattava myös rajoitustoimenpiteiden aikana. [HE 237/2018 vp \(Eduskunta\)](#)

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: sijaishuoltopaikan rooli

- Lapsen sijaishuoltopaikkana voi toimia läheisverkosto, perhehoitaja, perhekoti tai lastensuojelulaitos.
- Sijaishuoltopaikka tai sen edustaja ei voi päättää lapsen asioista. Päätäntävalta on aina huoltajilla tai lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä (riippuen sijoitusmuodosta ja asiasta).
- Perhehoitajat, perhekodin tai lastensuojelulaitoksen työntekijät hoitavat käytännön asioihin liittyvän yhteistyön koulun kanssa. Tehtävistä sovitaan aina yhteisesti sosiaalityöntekijän, sijaishuoltopaikan, koulun, huoltajien ja lapsen kanssa (esimerkiksi ensimmäisellä tapaamisella):
  - ✓ Voivat päättää lapsen arkeen liittyvistä asioista ja ratkaisuista, esim. allekirjoittavat koepaperit ja kuittaavat poissaolot.
  - ✓ Voivat kuljettaa ja olla mukana esimerkiksi lapsen koulunkäyntiin liittyvissä tapaamisissa. Sijaishuoltopaikalla ei ole oikeutta lapsen asiakirjoihin tai muihin kirjallisiin dokumentteihin.
  - ✓ Pitävät yhteyttä kouluun lapsen koulunkäyntiin liittyvistä arjen asioista.
  - ✓ Sijaishuoltopaikka toimittaa raportit sosiaalityöntekijälle kuukausittain. Raportti on käyty lävitse sijaishuoltopaikan toimesta lapsen kanssa.
  - ✓ Sijaishuoltopaikka on velvollinen ilmoittamaan lapsen tilanteessa tapahtuneista muutoksista lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, esimerkiksi koulunkäyntiin liittyen.
- Muistilista sijaishuoltopaikan ja koulun väliseen yhteistyöhön.

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: Milloin koulun on oltava yhteydessä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään?

- Käytännöistä ja kuka osallistuu lapsen palaveriin tai lapsen kouluarkeen sovitaan sijoituksen alkuvaiheessa.
- Jos lapsen tilanteessa tulee tehdä erityisjärjestelyjä, esimerkiksi lyhennetään koulupäivää, tulee asiasta keskustella sosiaalityöntekijän kanssa.
- Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on laissa mainittu laillinen edustaja, jonka kanssa yhteistyössä tehdään tehostetun tuen oppimissuunnitelma tai jota tulee kuulla ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä, mikäli huoltaja ei voi tai kykene olemaan lapsen elämässä mukana. Jos lapsi on huostaanotettu, on sosiaalityöntekijä aina mukana näissä asioissa:
  - Tehostetun tuen oppimissuunnitelma* laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltaja sekä tarvittaessa muun laillisen edustajan kanssa ([perusopetuslaki 16 a §](#))
  - Erityistä tukea koskevaan päätökseen* kuullaan oppilasta, huoltajaa tai laillista edustajaa ([perusopetuslaki 17 §](#), [hallintolaki 34 §](#))
  - Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma* laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. ([perusopetuslaki 17 a §](#))
- Sosiaalityöntekijään ollaan aina yhteydessä, jos huoli herää lapsen asioista, on tapahtunut muutoksia, on epäselvyyksiä tai tulee miettiä tukitoimia:
  - ✓ Yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus tulee tehdä myös sijoitetusta lapsesta, jos huolta on (ilmoitusvelvollisuuden perusteet, [lastensuojelulaki 25 §](#))
  - ✓ Muutokset lapsen käyttäytymisessä/voinnissa
  - ✓ Tukitoimien riittämättömyys
  - ✓ Huoli tai muutokset lapsen koulunkäynnissä, kasvuolosuhteissa, psyykkisessä ja fyysisessä voinnissa jne.
  - ✓ Jos ilmenee huolta tai kysymyksiä sijoituspaikasta
- Sosiaalityöntekijään saa ja tulee olla yhteydessä matalalla kynnyksellä!

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: Mitä tietoa koululla on oikeus saada sijoitetusta lapsesta?

- ✓ Tärkeintä on muistaa, että huoltajan ja lapsen luvalla kaikkea tietoa voi vaihtaa. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (myöhemmin Asiakaslaki) 16 §) Tiedonvaihdosta sovitaan yhteisesti.
- ✓ Perusopetuslain 40 §:n mukaan oppilaan opetustyöhön osallistuvilla on oikeus saada ja luovuttaa tietoa toisilleen (oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot)
- ✓ Perusopetuslain 41 §:n mukaan opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.
- ✓ Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17 §:n mukaan sosiaalihuolto voi luovuttaa välttämättömiä tietoja lapsen edun perusteella, jos muuta keinoa selvittää ja toteuttaa lapsen tukea ja palveluita ei ole (esimerkiksi huoltaja kieltää tietojen antamisen). Tällainen tilanne voi olla, kun ratkaistaan lapsen koulunkäyntivaikeuksia tai erityisen tuen järjestämistä tai lapsen psyykkiseen hyvinvointiin liittyvää tukea. (Murto 2021.)
- ✓ Mitään tarkkaa lainkohtaa ei ole olemassa siitä, mitkä asiat ovat opetuksen kannalta välttämättömiä. Sen arvioinnissa, mitä saa luovuttaa ja mitä ei, auttaa se, että laittaa itsensä perustelemaan, miksi tieto on lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön ja lapsen edun mukainen. Tieto huostaanotosta ja sijoituksesta on koululle välttämätön tieto.
- ✓ Välttämättömiä tietoja ovat: tiedot, joista lapsi tulee ymmärretyksi ja autetuksi sekä oikein kohdatuksi, oppimisvaikeudet, koulunkäyntiin liittyvät asiat (joskus myös sijoituksen syyt), oppimiseen ja koulussa olemiseen vaikuttavat asiat.
- ✓ Sosiaalityöntekijällä on laajan tiedonsaantioikeuden lisäksi laaja tiedon luovuttamisen velvollisuus, kun kyse on koulunkäyntiin liittyvistä asioista.
- ✓ Tärkeää on, että asiat puhutaan avoimesti, jotta ei tule tulkintoja ja toimita sitten niiden mukaisesti. Lapsen tutustutaan avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Kaikilla on tieto, mitä tietoa jaetaan ja millä tavalla.

Seurantatapaamiset ja monialainen yhteistyö: Mitä tietoa sosiaalityöntekijällä on oikeus saada?

- ✓ Sosiaalihuollon viranomaisella on laaja oikeus saada pyynnöstä tietoja muilta viranomaisilta ja toimijoilta, kuten koulutuksen järjestäjältä.
- ✓ Jos muilla tahoilla on tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten, ovat he velvollisia antamaan tiedot sosiaalihuollon viranomaiselle. ([asiakslaki 20 §](#))
- ✓ Sosiaalihuolto voi pyytää tietoja/asiakirjoja asiakaslain 20 §:n kautta.
- ✓ Lastensuojelulla on oikeus saada lausunto, jos sitä tarvitaan huostaanoton valmistelussa tai siitä päätettäessä sekä sijaishuoltoa järjestettäessä. Pyyntöön kirjataan, mihin asioihin lausunnossa pyydetään ottamaan kantaa. ([lastensuojelulaki 41 §](#))
  - Yksilöidään lapsikohtaisesti, mitä tietoja oppilaan koulunkäynnistä tarvitaan. Ne voivat olla esimerkiksi koulunkäynnin tilanne, mahdolliset poissaolot, vahvuudet koulussa ja koulussa järjestetty tuki.
- ✓ Lapsen palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon (lastensuojelun) toteuttamiseksi sosiaalityöntekijän on varmistuttava, että käytettävissä on lapsen yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Jos lapsen tilanne vaatii muiden tahojen palveluja tai tukitoimia, on näiden osallistuttava sosiaalityöntekijän pyynnöstä työskentelyyn. ([sosiaalihuoltolaki 41§](#))

Koulun tukitoimet: oppilashuollollinen tuki

- Koulussa tukitoimet nivoutuvat kolmiportaisen tuen järjestelmään ja oppilashuollon tukitoimiin.
  - On tärkeää, että myös lapsi, huoltajat ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ovat tietoisia koulun tukitoimista.
- ❖ Oppilashuollollinen tuki
- Oppilashuollon palvelut ovat käytettävissä kaikilla sijoitetuilla lapsilla kotikunnasta riippumatta.
  - Lapsen tuen tarpeista on tärkeää saada tieto oppilashuollolle varhaisessa vaiheessa ja tämä toteutetaan pyytämällä oppilashuollon henkilö mukaan tiimiin. Lapsi voi myös itse hakeutua oppilashuollon palveluihin.
  - Oppilashuolto on hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.
  - Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä oppilashuoltona. Yhteisöllinen oppilashuolto on koko opetusyhteisöä tukevaa, ennaltaehkäisevää toimintaa. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään opetusyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan opetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.
  - Yksilökohtainen oppilas- ja opiskelijahuolto on yksittäiselle oppilaalle annettavia palveluja: koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri ja monialainen asiantuntijaryhmä

❖ Kolmiportainen tuen malli koulussa (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki)

- Oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet. Jokaisella tuen tasolla voidaan käyttää kaikkia eri tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätökseen perustuvaa erityisopetusta. Lisäksi oppilas voi saada perusopetuslaissa säädetyn oppimisen ja koulunkäynnin tuen rinnalla oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyä yksilökohtaista oppilashuoltoa.
- Kuullaan aina lasta ja huoltajaa. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.
- Yleinen tuki: tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. , jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Oppilas voi tällöin tarvita useampaa tuen muotoa. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostettua tukea annetaan oppilaalle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö ja suunnitelmallisuus ovat tehostetun tuen toteutumisen edellytys. (Opetushallitus 2021.)
- Tehostettu tuki: tuen tarpeen kasvaessa tulee saada tehostettua tukea ja se on jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Oppilas voi tällöin tarvita useampaa tuen muotoa. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostettua tukea annetaan oppilaalle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö ja suunnitelmallisuus ovat tehostetun tuen toteutumisen edellytys.
- Erityinen tuki: jos tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, tehdään hänelle pedagogiseen selvitykseen perustuva erityistä tukea koskeva hallintopäätös. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan samaa muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Huoltajan tuki, moniammatillinen yhteistyö ja yksilöllinen ohjaus ovat tärkeitä.

Koulun tukitoimet: erityiset opetusjärjestelyt ja vuosiluokkiin sitomaton opetus

- ❖ Erityiset opetusjärjestelyt ([Perusopetuslaki 18 §](#)):

Joustoa oppilaan opiskeluun, opettamiseen ja arviointiin voidaan hakea myös erityisistä opetusjärjestelyistä. Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetään, jos mm. se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Tämän pykälän avulla voidaan esim. tarvittaessa lyhentää koulupäivää tai vapauttaa oppilas joistakin opinnoista tai opintojen osasta sovituksi määräajaksi. Jos tämä tehdään sairauden perusteella, on hyvä hankkia päätöksen liitteeksi lääkärintodistus. Erityistä tukea saavien osalta päätös tehdään osana erityisen tuen päätöstä. HOJKSissa kuvataan, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä. Muilla kuin erityistä tukea saavilla tehdään erillinen hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.
- ❖ Vuosiluokkiin sitomaton opetus ([Perusopetusasetus 3 § ja 9 §](#)):

eli oman opinto-ohjelman mukaan opiskelu mahdollistaa jouston opintoihin käytettävissä olevan ajan suhteen. Oppilas voi siis edetä joissakin opinnoissa hitaammin kuin vuosiluokittain opiskeltaessa. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun avulla voidaan välttää jo suoritettujen opintojen raukeaminen, mikä muuten tapahtuu oppilaan jäädessä luokalleen. VSOP:ssa tuntijako sekä oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Hitaammin etenevä oppilas voi opiskella silti oman opetusryhmänsä mukana. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositoludistuksen hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevalle tulee laatia opinto-ohjelma. VSOP:n toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin, kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla. VSOP:n käyttäminen voi mahdollisesti ehkäistä opintojen keskeyttämistä. Oikeus vuosiluokkiin sitoutumattomaan opetukseen myönnetään harkintaperusteisesti. Tehdään erillinen hallintopäätös.

Koulun tukitoimet: koululla työskentevien ja tukea antavien työntekijöiden roolit

❖ Erilaiset tehtävät – sama kohderyhmä - Huolenaihe ratkaisee

Erityisopettaja kartoittaa, tunnistaa ja suunnittelee sekä antaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Ohjaa tarvittaessa eteenpäin. Yhteistyötä opettaja-oppilas-huoltajat-moniammatilliset verkostot. Osallistuu pedagogiseen kehitystyöhön.

Ohjaava erityisopettaja antaa matalan kynnyksen Nepsy-tukea kouluun: pohtii yhteistyössä keinoja ja voi tehdä lähetteen Lanuun. Osallistuu oppilaaksi oton valmisteluun erityistä tukea tarvitsevien osalta. Osallistuu pedagogiseen kehitystyöhön.

Kuraattori antaa tukea koulunkäyntiin, sosiaalisiin suhteisiin, kiusaamistilanteisiin, päihteisiin, kotitilanteisiin yms. Antaa tarvittaessa psyykkisiä arvioita ja ohjaa eteenpäin.

Koulupsykologi kartoittaa, tutkii ja tukee oppimisen ja koulunkäynnin haasteissa. Painopisteenä kognitiiviset tutkimukset ja neuro- ym. ohjaaminen. Antaa tarvittaessa keskusteluapua. Ohjaa tarvittaessa eteenpäin.

Psyykkari antaa matalan kynnyksen psyykkistä tukea. Laatii alkukartoitusta käytöshäiriöisille. Ohjaa tarvittaessa eteenpäin.

Terveydenhoitaja seuraa oppilaan kasvua ja kehitystä terveydenhuollon näkökulmasta. Ohjaa tarvittaessa eteenpäin.

- Lastensuojelun asiakkuus perustuu aina lapsen suojelun tarpeelle.
- Lastensuojelussa lasta ja perhettä voidaan tukea erilaisin tukitoimin ([lastensuojelulaki 36 §](#) ja [sosiaalihuoltolaki 14-28 §](#)).
- Lastensuojelun tukitoimet perustuvat sosiaalityöntekijään arvioon ja niistä sovitaan yhteisesti perheen kanssa. Tukitoimet ja niiden tarkoitus sekä tavoite kirjataan aina lapsen asiakassuunnitelmaan.
- Tukitoimet ovat aina vapaaehtoisia (lastensuojelussa puhutaan avohuollon tukitoimista) ja perustuvat lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Vastoin lapsen tai huoltajan tahtoa voidaan toimia vain lastensuojelulaissa määritellyissä tilanteissa, kuten kiireellinen sijoitus tai huostaanotto ([lastensuojelulaki 38 §](#) ja [40 §](#)) sekä rajoitustoimenpiteistä päätettäessä. Arvion ja päätöksen tekee sosiaalityöntekijä.
- Tukitoimet voivat olla esimerkiksi seuraavia:
  - sosiaalityöntekijän ja sosiaalihoajaan antama ohjaus ja tuki (sosiaalityö)
  - tukiperhe (lapsi viettää esimerkiksi viikonlopun tukiperheessä)
  - tukihenkilö (tukihenkilö tapaa lasta vapaa-ajalla)
  - kotipalvelu
  - perhetyö (perhetyö on yleensä lastensuojeluasiakkaiden kohdalla tehostettua perhetyötä, tiivistä ja suunnitelmallista)
  - perhekuntoutus (yleensä koko perhe osallistuu, tapahtuu perhekuntoutuksen yksikössä, voi olla myös päihdekuntoutusta vanhemmalle)
  - taloudellinen tuki (muun muassa harrastusten tukeminen)
  - leiritoiminta (esim. perheleirit) ja ryhmätoiminta (esim. vertaisryhmät)
  - lapsen kuntoutumista tukevat palvelut
  - turvakoti ja sen palvelut (väkivaltatilanteissa lapsi voi mennä turvakotiin vanhemman kanssa, yksilökäynnit vanhemmille)
  - ensikoti (vanhempi/vanhemmat voivat mennä vauvan syntymän jälkeen ensikotiin tuettuun ympäristöön)
  - sijoitus avohuollon tukitoimena

Tutkimus- ja hoitopolut

- **Koulupsyykkari** : Koulupsyykkarit tarjoavat perustason, eli matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja lapsille ja nuorille, joilla on esimerkiksi ahdistusta, paniikkia, pelkoja, käytöshäiriöitä, sosiaalisten tilanteiden pelkoa, kuoleman toiveita, itsetuhoisuutta, esiintymisjännitystä, uniongelmia, syömiseen liittyviä ongelmia tai viiltelyä. Koulupsyykkareita on alakouluilla, yläkouluilla, lukiolla sekä toisella asteella jokaisessa Peruspalvelukuntayhtymä Kallion kunnassa, ja heihin voi ottaa yhteyttä esim. Wilma-viestillä tai puhelimitse. Koulupsyykkarille ei tarvitse lähetettä. Koulupsyykkariin voi ottaa yhteyttä lapsi tai nuori itse, huoltaja tai muu lapsen tai nuoren tilanteesta huolestunut henkilö. Koulupsyykkarit tekevät tiivistä yhteistyötä erityistason työntekijöiden kanssa. ([Lasten ja nuorten psykiatrinen yksikkö Lanu](#))
- **Koulupsykologi**: Koulupsykologi on psykologisen kehityksen, psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen psykologian asiantuntija koulussa. Tehtäviin sisältyy mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä oppimista ja koulunkäyntiä edistävää ja ongelmia ennaltaehkäisevää työtä. Lähetä oppimistutkimuksiin laaditaan yhdessä erityisopettajan kanssa. Tutkimukset aloitetaan vanhempien suostumuksella. Koulupsykologin yhteystiedot löydät koulun nettisivuilta.
- **Lasten ja nuorten psykiatrinen yksikkö** [Lanu](#)
- **Nepsy-prosessi** on mallinnettu alueella.
Prosessi on mallinnettu moniammatillisessa sivi-sote yhteistyössä. Lisätietoja Sanna Hänniseltä (sanna.hanninen@kalliopp.fi)
- **Kun huoli herää –prosessi** on mallinnettu alueella.
Prosessi on mallinnettu moniammatillisessa yhteistyössä. Lisätietoja Leena Iisakkilalta (leena.iisakkila@kalliopp.fi)
- **Perhekeskusverkoston esittely**. Esittely on tehty moniammatillisena yhteistyönä. Lisätietoja Marjut Parhiala (marjut.parhiala@nivala.fi)
- **Päihteidenkäytön puheeksiottamisen prosessi ja ohjeistus** on käytössä alueella.
Prosessi on tehty aikuisille, mutta on sovellettavissa myös alaikäisten kanssa toimiville. Lisätietoja Elisa Parhiala (elisa.parhiala@kalliopp.fi)
- **Alle 18v. Päihdehoito – Hoitopolku ammattilaisten käyttöön**
Lisätietoja Sanna Hänniseltä (sanna.hanninen@kalliopp.fi)

Sijoitus tai koulu päättyy

- Jos koulu vaihtuu, huolehditaan tietojen siirtämisestä ja tarpeen mukaan järjestetään yhteinen palaveri.
- Sijoituksen tai koulun päättyessä järjestetään yhteinen tapaaminen. Tapaamisessa sovitaan muun muassa siitä, miten jatkossa työskentely jatkuu ja kenen kanssa. (suunnitelmallisuus myös sijoituksen päättymisen vaiheessa)
- Jos lapsi palaa sijoituksesta entiseen kouluunsa (mahdollinen kotiutuminen), voidaan tehdä samat asiat kuin mallin aloitusvaiheessa (malli alkaa ikään kuin alusta).
- Kiinnitetään erityistä huomiota nivelvaiheisiin (esiopetus- alakoulu, alakoulu- yläkoulu, 2.aste, koulun vaihdos) ja niiden ennakointiin sekä suunnitelmallisuuteen esimerkiksi tukitoimien osalta.
- Jokaisessa tilanteessa huomioidaan lapsen tilanne ja etu sekä lasta ei jätetä yksin, vaan huolehditaan tarvittava tuki! Tehdään monialaista yhteistyötä lapsen parhaaksi.
- Huolehditaan, että lapsi ja perhe ovat tietoisia siitä, kuka jatkaa heidän tukenaan ja kuka toimii vastuutyöntekijänä.
- Useinkaan sijoituksen loppuminen ei tarkoita sitä, että lastensuojelun asiakkuus päättyy, vaan yhteistyötä on tärkeää jatkaa myös sijoituksen jälkeen.

Yhteyshenkilöt: Sijoitetun lapsen koulupolku -mallin työryhmä

- ❖ Mallia on ollut rakentamassa monialainen työryhmä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion, Ylivieskan, Alavieskan, Nivalan ja Sievin kuntien henkilöstöstä. Työryhmän vetäjänä on toiminut Pohjoinen lastensuojelu –hankkeen kehittämiskoordinaattori Anu Niemi-Weckström.
- ❖ Työryhmä toimii ohjausryhmänä mallin pilotointi vaiheessa. Työryhmä pohtii ja ratkaisee mallin kokeilussa mahdollisesti esiintyneitä kysymyksiä ja haasteita sekä heitä voi konsultoida malliin liittyen.

Anu Niemi-Weckström (anu.niemi-weckstrom@kalliopp.fi)

Leena Iisakkila (leena.iisakkila@kalliopp.fi)

Kaija Jokela (kaija.jokela@kalliopp.fi)

Anne Nevasaari (anne.nevasaari@kalliopp.fi)

Virpi Mettiäinen (virpi.mettiainen@kalliopp.fi)

Sari Ylispangar (sari.ylispangar@kalliopp.fi)

Heini Alpua (heini.alpua@kalliopp.fi)

Kai Perttu (kai.perttu@ylivieska.fi)

Mervi Tikkanen (mervi.tikkanen@edu.ylivieska.fi) (VIPU-yhdyshenkilö)

Kristiina Mäki (kristiina.maki@edu.ylivieska.fi) (VIPU-yhdyshenkilö)

Juho Silvasti (juho.silvasti@edu.ylivieska.fi)

Leea Savela-Leppänen (leea.savela-leppanen@edu.ylivieska.fi)

Arto Aspfors (arto.aspfors@edu.sievi.fi)

Tuulia Säkkinen (tuulia.sakkinen@edu.alavieska.fi)

Kirsi Rantamäki (kirsi.rantamaki@edu.alavieska.fi)

Marjo Kiviniemi (marjo.kiviniemi@nivala.fi)

Yhteyshenkilöt: Koulujen ja lastensuojelun yhteystiedot

- ❖ Ylivieskan peruskoulujen yhteystiedot: [Peruskoulut - Ylivieskan kaupunki](#)
- ❖ Ylivieskan lukion yhteystiedot: [Ylivieskan lukio](#)
- ❖ Sievin peruskoulujen ja lukion yhteystiedot: [Oppilaitokset | Sievin kunta](#)
- ❖ Alavieskan peruskoulujen, yhtenäiskoulun yhteystiedot: [Esi- ja perusopetus | Alavieska](#)
- ❖ Nivalan peruskoulujen yhteystiedot: [Perusopetus | Nivalan kaupunki](#)
- ❖ Nivalan lukion yhteystiedot: [Nivalan lukion verkkosivut | Nivalan kaupunki](#)

- ❖ Peruspalvelukuntayhtymä Kallion lastensuojelun yhteystiedot: [Lastensuojelu | Peruspalvelukuntayhtymä Kallio \(kalliopp.fi\)](#)

Lähteet:

Hallintolaki 2003/434. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L6P34>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Lastensuojelun käsikirja (THL), 2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Lastensuojelulaki 2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Murto, Liisa 2021: Tiedonvaihto ja tietojen luovuttaminen monialaisessa yhteistyössä. Koulutus 6.10.2021.

Niilo Mäki instituutti 2022. <https://www.nmi.fi/2017/01/22/omis-oppaat/>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Opetushallitus 2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto>

Opetus- ja kulttuuri-ministeriö ja opetushallitus. VIP-verkosto. <https://vip-verkosto.fi/teemaryhmat/sijoitetut-lapset/>

Perttu, Kai 2021: Oppilashuollon ajankohtaisia. Koulunkäynnin ja oppimisen tuen työpaja 2.11.2021.

Perusopetusasetus 1998/852. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852#L1P3>

Perusopetuslaki 1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Pesäpuu ry, 2021: <http://sijoitettulapsikoulussa.fi/>

Pesäpuu ry, 2022: <https://pesapuu.fi/toiminta/koulun-ja-lastensuojelun-yhteistyö/sisukas/>

Lähteet:

Petrelius, Päivi 2020: Yhteistä työtä perheiden parhaaksi. Arviointi lasten ja perheiden tukena monitoimijaisessa työssä. SOCOM 13.11.2020. https://socom.fi/wp-content/uploads/2020/11/Socom_seminaari_13112020s.pdf . Viitattu 14.10.2021.

Petrelius, Päivi 2021: Lapsikeskeinen arviointi ja menetelmät. Tulevaisuuden lastensuojelu. Socca pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.

Puustinen-Korhonen Aila ja Sjöström Mari, Suomen kuntaliitto: Kuinka voimme vahvistaa sijaishuollossa asuvan lapsen sivistyksellisiä oikeuksia.

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Lapsen%20sivistyksellisi%C3%A4%20oikeuksia%20vahvistetaan%20sijaishuollon%20aikana%20koulun%20ja%20lastensuojelun%20yhteisty%C3%B6ll%C3%A4_0.pdf

Räty, Tapio & Lehti, Susanna 2022: Lakia ja lastensuojelua keskustelufoorumi 19.5.2022. Pohjoinen lastensuojelu 20-22 hankkeen tilaisuus.

Sisukas-projekti 2015. Sijoitettu lapsi koulussa: <http://sijoitettulapsikoulussa.fi/sisukas-malli/>

Sosiaalihuoltolaki 1982/710. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1982/19820710>

Sisukas-mallin materiaalia (Pesäpuu ry):

Pesäpuun ry:n Sisukas-malli (video noin 2min): <https://www.youtube.com/watch?v=RbmDFaMXRHQ>

Pesäpuu ry:n MindMe –koulu kuuluu kaikille –sivustolla materiaalia kohdassa mm. toisten kuntien rakentamia malleja ja materiaalia: <https://pesapuu.fi/toiminta/koulun-ja-lastensuojelun-yhteistyö/mindme-koulu-kuuluu-kaikille/>

Pesäpuu ry: Sijoitettu lapsi koulussa. Materiaalit. <http://sijoitettulapsikoulussa.fi/materiaalit/>

Pesäpuu ry: Sijoitettuna asuva aloittaa uudessa koulussa... -muistilista sijaishuoltopaikan ja koulun väliseen yhteistyöhön. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Muistilista-kouluun.pdf>

Pesäpuu ry: SISUKAS – sijoitettu lapsi koulussa. <https://pesapuu.fi/toiminta/koulun-ja-lastensuojelun-yhteistyö/sisukas/>

Pieni opas sijoitetun lapsen koulunkäynnin tueksi: <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/04/pieni-opas-sisukas.pdf>

SISUKAS - monialainen työskentelymalli sijoitettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tueksi.

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sisukas-monialainen-tyoskentelymalli-sijoitettujen-lasten-ja-nuorten-koulunkaynnin>

Pesäpuu ry: Helmin tarina – sijoitettujen lasten ja ammattilaisten kokemuksia SISUKAS-toiminnasta

<https://www.youtube.com/watch?v=buBF0AEwRQE>

Porin Kaupunki: Sijoitettu lapsi koulussa – työskentelymalli. <https://www.pori.fi/sijoitettu-lapsi-koulussa-tyoskentelymalli>

Pohjoinen lastensuojelu 20-22 hanke:

Hankkeen sivut: <https://ekollega.fi/lh-hanke>

- lapsen ja nuoren osallisuudesta sekä kohtaamisesta <https://ekollega.fi/lh-hanke/osallisuuden-vahvistaminen>
- koulutusmateriaalit <https://ekollega.fi/lh-hanke/osaamisen-kehittaminen>

Hankkeen kehittämistoimet ja materiaalit löydät Innokylästä:

<https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/lastensuojelun-monialainen-kehittaminen-20-22-pohjois-suomessa>

- mm. sijoitetun lapsen koulupolku, Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä -materiaali, Monialaiseen yhteistyöhön liittyvän lainsäädännön soveltaminen -materiaali, Jälkihuollon opas, Lakia- ja lastensuojelua keskustelufoorumien koosteet, systemisen ajatteluun ja työotteeseen liittyvää materiaalia

Muut materiaalit ja linkit:

Heino, Tarja (toim.) 2020: Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa. Raportti 12/2020. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Itä. Helsinki.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140861/RAP2020_012_Mik%c3%a4%20auttaa_22022021.pdf?sequence=9&isAllowed=y

Lastensuojelun käsikirja: Lasten ja nuorten lastensuojeluopas. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas>

Perhehoitolaki 2015/263: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150263>

Unicef: Lapsen oikeuksien sopimus. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Valteri: Takaisin kouluun – koulua kouluakäymättömille (kirja tilattavissa). <https://www.valteri.fi/tuote/takaisin-kouluun-koulua-kouluakaymattomille/>

Valteri: Kohti koulua – Hemmasittare-malli kouluakäymättömien tukena (kirja tilattavissa) <https://www.valteri.fi/tuote/kohti-koulua-hemmasittare-malli-kouluakaymattomien-tukena/>

Varhaiskasvatuslaki 2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Muut materiaalit ja linkit: koulupoissaoloihin liittyvää materiaalia

Koivisto, Merja 2021: HUKATTU OPPILAS - Miten tuetaan oppilasta, joka käy epäsäännöllisesti koulua. Valteri. Opetushallitus.
https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2021/12/Hukataanko-oppilas_30112021_Koivisto_Final.pdf

KouluKunnossa -hanke 2020-2023: KouluKunnossa-läsnaolomalli. <https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/>

Sergejeff, Johanna 2019: Koulua koulua käymättömille. Valteri. Opetushallitus. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2019/12/Johanna-Sergejeff_kouluakouluak%C3%A4ym%C3%A4tt%C3%B6mille_26.11.2019.pdf

Tuuve-kehittämishanke: Tuettua verkko-opetusta erityistilanteissa. Valteri. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.tuuve.fi/sivu-2-2/>

Tuuve-kehittämishanke: Koulua käymättömät oppilaat – pieni opas koulunkäynnin tueksi. Valteri. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
http://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2019/04/Kouluakaymattomatoppilaat_opas.pdf

Tuuve-kehittämishanke: koulupoissaolojen oireet ja syyt –kartoitus. <http://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2020/03/Koulupoissaolojen-oireet-ja-syyt-ISAP-Versio1.2.pdf>

Vip-verkosto: Koulua käymättömät lapset (mm. koulupoissaolojen oireet ja syyt -kartoitus ladattavissa)
<https://vip-verkosto.fi/teemaryhmat/koulua-kaymattomat-lapset/>

Muut materiaalit ja linkit: koulupoissaoloihin liittyvää materiaalia

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Sitouttava kouluyhteistyö. Tavoitteena on vähentää ja ennaltaehkäistä poissaoloja perusopetuksessa ja luoda myönteistä toimintakulttuuria kouluissa. Valtakunnallinen toimintamalli kehitetään yhdessä kuntien ja koulujen kanssa, ja se on tarkoitus vakiinnuttaa vuosina 2022–2023. <https://okm.fi/sitouttava-kouluyhteistyö>

Vip-verkosto: Monialaisen yhteistyön tekeminen ja varhainen tuki ja ennakointi ovat VIP-verkostossa yksi keskeinen kehittämisen kenttä. Sivuille tullaan keräämään myös alustaa kansallisesti hyvistä ja toimivista käytänteistä ja malleista näihin teemoihin. Malleja käytänteistä kerätään alueilta sivuston kautta ja VIPU-yhdyshenkilöt keskeisessä asemassa, joiden kanssa tehdä yhteistyötä ja kehittää teemoja alueellisten tarpeiden mukaisesti. <https://vip-verkosto.fi/vipu-ja-kuntayhteistyö/>

Vaatu ja vaativa konsultaatio: Vaativan erityisen tuen verkosto. <https://vip-verkosto.fi/vaativa-konsultaatio/>

Aluehallintoviraston koulutus: Kouluun kiinnittyminen ja poissaolot. <https://avi.fi/tapahtuma/-/c/859804> (verkko-opiskelu)

Helsingin kaupunki: Toimintamalli tilanteessa, jossa lapsella on vakavia koulunkäyntiongelmia ja lastensuojelutarve. <https://docplayer.fi/7105-Toimintamalli-tilanteessa-jossa-lapsella-on-vakavia-koulunkayntiongelmia-ja-lastensuojelutarve.html> (huomioida tässä lakimuutokset)

Muut materiaalit ja linkit: koulunkäytikykyisyyteen liittyvää materiaalia

Puustjärvi, Anita 2020: Koulunkäytikyky – mitä ihmettä se tarkoittaa? <https://vip-verkosto.fi/wp-content/uploads/2020/12/Anita-Puustjarvi-Koulunkayntikyky-mita-ihmetta-se-tarcoittaa.pdf>

Puustjärvi, Anita ja Luoma Ilona 2019: ”Mutta onko tämä lapsi koulukuntoinen?” Koulunkäytikyvyn arviointi ja tukeminen. Lääkärilehti 3/2019. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/site/assets/files/0/53/18/755/sll32019-114.pdf>

Valteri: Koulunkäytikyvyn arviointiseula. <https://koulu.toimintakykyarvio.fi/>

Valteri: Toimintakykyarvio –palvelu. <https://toimintakykyarvio.fi/etusivu>

Vip-verkoston tietoiskut ja tallenteet. Teemaan liittyen kannattaa katsoa erityisesti Puustjärvi Anitan: Mitä on koulunkäytikyky ja miten sitä tulisi arvioida? 2/2019 (video 7min) <https://vip-verkosto.fi/vip-tietoiskut/>

Muut materiaalit ja linkit: lapsen kaltoinkohtelun tunnistaminen

Barnahus: <https://barnahus.fi/>

Hotus. Hoitotyön tutkimussäätiö: Hoitosuositus. <https://www.hotus.fi/hotus-hoitosuositus-perheessa-tapahtuvan-lapsen-kaltoinkohtelun-riskiolojen-tunnistaminen/?preview=true>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) sivuilla:

Barnahus-hankkeessa tehostetaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivalta kokeneiden lasten tukea ja hoitoa.

Materiaaleja ja tallenteita: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/materiaaleja>

Videoita: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/videot>

Verkkokoulu: Maksuton Barnahus-verkkokoulu soveltuu kaikille ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja väkivaltaepäilyjä. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) sivuilla:

Väkivalta. <https://thl.fi/fi/web/vakivalta>

Väkivaltaepäilyyn herääminen. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/ilmoitusvelvollisuus-lapseen-kohdistuvasta-vakivallasta/vakivaltaepailyn-heraaminen>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) sivuilla:

Väkivallaton lapsuus –webinaarisarja on neliosainen ja siinä käsitellään lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä eri näkökulmista. Tältä sivulta löydät webinaarisarjan materiaalit ja linkit puheenvuorojen tallenteisiin. Tilaisuudet ovat osa PROCHILD-hankkeen koulutuksia.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/protection-and-support-of-abused-children-through-multidisciplinary-intervention-prochild-/vakivallaton-lapsuus-webinaarisarja>

Ensi- ja turvakotien liitto: Puhu turvallisuudesta lapsen ja nuoren kanssa –Turva10 kysymykset apunasi.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/turva10/>

Muut materiaalit ja linkit: hyvinvointi, mielenterveys ja päihteet

A-klinikkasäätiö: Päihdelinkki. <https://paihdelinkki.fi/fi>

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry: Hyvinvointia ilman päihde- ja pelihaittoja. <https://ehyt.fi/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Nuortennetti. <https://www.nuortennetti.fi/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Nuorisoneuvola.

https://www.mll.fi/nuorisoneuvola/?utm_source=google&utm_medium=ads&utm_campaign=nuorisoneuvola&utm_content=ads1&gclid=CjwKCAjwlcaRBhBYEiwAK341jcnHnCXC3zv2pEWUImdy2boISKTBvoUUP88dmiS7Y2eUpZD3vbQFEhoCrfAQAvD_BwE

Mielenterveystalo. <https://www.mielenterveystalo.fi/>
(lapsille ja nuorille omat sivut)

Mielenterveyden keskusliitto. <https://www.mtkl.fi/>

Suomen mielenterveys ry. <https://mieli.fi/>

Muut materiaalit ja linkit: hyvinvointi, mielenterveys ja päihteet

Aalto-Setälä, Terhi & Huikko Eeva & Appelqvist-Schmidlechner, Kaija & Haravuori, Henna & Marttunen Mauri 2020: Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa : Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/140590>

Fröjd, Sari & Kaltiala-Heino, Riittakerttu & Ranta, Klaus & Von der Pahlen, Bettina & Marttunen, Mauri 2009: Nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö. Tietoa vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80114/4f346481-ad88-43d7-8320-c5ddbfc057c1.pdf?sequence=1>

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen (THL) sivut: Lasten ja nuorten mielenterveys. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielenterveys>

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen (THL) sivut: Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet>

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen (THL) sivut: Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet>

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen (THL) sivut: Opiskeluhuollon suositukset ja oppaat. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhuolto/opiskeluhuollon-suositukset-ja-oppaat>

Nuorten kompassi (verkko-ohjelma hyvinvointitaitojen harjoitteluun nuorille). <https://nuortenkompassi.fi/>

Muut materiaalit ja linkit: neuropsykiatriset erityispiirteet (nepsy)

ADHD-liitto: <https://adhd-liitto.fi/>

Autismiliitto: <https://autismiliitto.fi/>

Mielenterveystalo: Neuropsykiatriset häiriöt.

https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/ammattilaisille/hairiot/neuropsykiatriset_hairiot/Pages/tarkkaavuuden_ja_kestittymisen_hairiot.aspx

Neuropsykiatriset häiriöt, Tukea arkeen. Aito yhteys 2021. <https://www.nepsyarki.com/>

NäeNepsy 2022: Tietoa kaikille nepsy-piirteistä. <https://naenepsy.fi/tietoa/tietoa-kaikille-nepsyille/>

Oppimaa 2022. (maksullisia kursseja ja materiaaleja jne.) <https://www.oppimaa.fi/>

Papunet. <https://papunet.net/materiaalia>

Suomalainen lääkäriseura Duodecim 2022: Vanhemmille annettavat ohjeet ADHD-oireisen lapsen tai nuoren ohjaamisesta.

<https://www.kaypahoito.fi/nix01783>

Suomen neuropsykiatriset valmentajat ry: Materiaalit ja oppaat. <https://www.nepsy.net/materiaalit-ja-oppaat/>

Muut materiaalit ja linkit: traumatietoisuus

AMK-lehti/UAS journal 4/2021: Traumatietoisuus luo kestävää vuorovaikutusta. <https://uasjournal.fi/4-2021/traumatietoisuus-luo-kestavaa-vuorovaikutusta/>

FinFamiUusimaa ry 2020: Mitä olisi hyvä tietää traumasta? Luennoitsijana: MaiPeltoniemi. (video noin 1h 30min)
<https://www.youtube.com/watch?v=P2sX95ragRc>

Iloa Ja Toivoa. Kuumussa Virtaa Oy. <https://www.iloajatoivoa.fi/> (traumainformoitu sote ja ope)

Kaitala, Pirjo 2021: Traumatietoisuus opettajan ohjauksen tueksi. Hämeen ammattikorkeakoulu.
<https://blog.hamk.fi/oppijanoikeus/traumatietoisuus-opettajan-ohjauksen-tueksi/>

Niemelä, Hanna-Leena & Porsanger-Rintala, Nea & Väливаara Christine 2020: Oppilaan tunnehaavat ja oikeus oppia. Kirjoitus Lastensuojelun keskusliiton sivuilla. <https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/oppilaan-tunnehaavat-ja-oikeus-oppia/>

Suomen trauma- ja dissosiaatioyhdistys Disso ry: Trauma- ja dissosiaatio-oireet. 2/2018. https://www.disso.fi/wp-content/uploads/2020/05/Trauma-ja-dissosiaatio-oireet_03-2020.pdf

Muut materiaalit ja linkit: sijoitetun lapsen kanssa työskentely

Eriksson, Pia & Korhonen, Päivi 2022: Sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan malli. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos.

<https://www.julkari.fi/handle/10024/143709>

Eriksson, Pia & Korhonen Päivi 2022: "Kiitos kun pidätte huolta, että asiat olisi minulla hyvin" : Kysy ja kuuntele -hankkeen loppuraportti.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/144202>

Lastensuojelun keskusliitto: YK:n sijaishuollon ohjeet. 1/2018. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/sijaishuollon_ohjeet_final.pdf

Osaamista sijaishuoltoon, OSSI-hankkeen sivut:

(erilaisia työmenetelmiä arjen ohjaustyöhön, arvioinnin tueksi ja omaohjaustyöskentelyyn sekä linkitetty sijaishuollossa mahdollisesti hyödyllisiä oppaita ja julkaisuja)

<https://osaamistasijaishuoltoon.fi/>

<https://osaamistasijaishuoltoon.fi/tietopankki/>

<https://osaamistasijaishuoltoon.fi/materiaalit-julkaisut-koulutusmateriaalit-tallenteet/>

<https://osaamistasijaishuoltoon.fi/motivoiva-haastattelu-2/>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL), Lastensuojelun käsikirja: Lapsen osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus#otsikko%206>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL), Lastensuojelun käsikirja: Mitä sinulle kuuluu? <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-valvonta/mita-sinulle-kuuluu->

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL): Lastensuojelun käsikirja. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Muut materiaalit ja linkit: sijoitetun lapsen kanssa työskentely

Arjesta voimaa -hanke (Pelastakaa Lapset ry) (sis. lukuisia materiaaleja ja työkaluja)

<https://research.tuni.fi/mytu/kehittamishankkeet/arjesta-voimaa/>

Lastensuojelun keskusliitto 2021: Pienten lasten turvallinen osallisuus –huoneentaulu. <https://www.lskl.fi/julkaisut/pienten-lasten-turvallinen-osallisuus-huoneentaulu/>

Paasivirta, Annukka & Väistö, Mari: Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2021.

<https://www.lskl.fi/julkaisut/pienten-lasten-turvallinen-osallisuus/>

Pelastakaa lapset. Ensi- ja turvakotien liitto. 2020: Perheväkivaltaa kokeneet lapset toiminnan kehittäjänä. https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/perhevakivaltaa_kokeneet_lapset_toiminnan_kehittaj

Pesäpuu ry:n sivut. Lapset ja nuoret kehittäjinä. <https://pesapuu.fi/toiminta/lapset-ja-nuoret-kehittajina/lapset/>

<https://pesapuu.fi/toiminta/lapset-ja-nuoret-kehittajina/lapset/juhlavuoden-materiaalit/>

Pyhäjoki, Jukka & Vesterinen, Elina & Westlund, Onni 2020: Luottamus nuoreen rakentuu hetkissä. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. (sis. myös aitokohtaaminen–bingon)

<https://blogi.thl.fi/luottamus-nuoreen-rakentuu-hetkissa/>

Sipari Salla & Vänskä Nea & Pollari Kirsi: Lapselle merkityksellinen toiminta kuntoutumisessa – Lapsen Metkut, 2017. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Lapsen oikeus osallistua kuntoutukseensa – Lapsen edun arviointi (LOOK) -hanke.

<http://metropolia.e-julkaisu.com/lapsen-metkut/metku-neuvottelu/>

Turvaope podcast. Jakso 14 - Opettaja, tämä sinun pitäisi tietää lastensuojelusta. (noin 1 tunti)

<https://open.spotify.com/show/2P8IkUi4siLehGfUcF3Mmw>

Muut materiaalit ja linkit: sijoitetun lapsen kanssa työskentely

Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki, Riikka (toim.): Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusseura ry, verkkojulkaisuja 90. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf

Kehitysvammaliitto 2020: Piirtäminen esteettömän viestinnän keinona. <https://tikonen.fi/aiheet/kommunikointikeinot/piirtaminen-esteettoman-viestinnan-keinona/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Lapsen havainnointi kaverisuhteissa. (2017) <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/paivakoti-ikaisen-lapsen-kaverisuhteet/vanhempi-lapsen-kaverisuhteiden-tukena/lapsen-havainnointi-kaverisuhteissa/>

Tampereen yliopisto: Myönteinen tunnistaminen. <https://research.tuni.fi/mytu/>

Muut materiaalit ja linkit: systeminen ajattelu ja työote lasten kanssa työskentelyssä

Aaltio, Elina & Isokuortti, Nanne 2019: Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Työpäperi 33/2019.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138967/Ty%c3%b6paperi%2033%20Systemisen%20lastensuojelun%20toimintamallin%20ydienelmentit%20Aaltio%20ja%20Isokuortti_VALMIS.pdf?sequence=4

Civil, Tiina & Abrahamsson, Outi & Mäki-Fossi, Satu & Miettunen Nanna 2019: Systeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/139077>

Fagerström, Katarina 2021: Miten sisäistää systeminen asiakastyö? –Kohti suhdeperustaista työskentelyä. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Valmennus 9.12.2021, Lumo-hanke. https://www.isonet.fi/media/materiaalipankki/tilaisuudet-ja-muut-materiaalit/miten-sisaistaa-systeminen-asiakastyo-9.12.2021/miten-sisaistaa-systeminen-asiakastyo_katarina-fagerstrom_9.12.21_diat_materiaalipankkiin.pdf

Lumo-hanke 2021: Sytykettä yhteistyöhön: https://www.youtube.com/watch?v=oGFQH8Mk_ko (noin 4min)

Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus (PirSOTE) –hankkeen videot):

Systeminen verkostotyön prosessi lapsi- ja perhepalveluissa: <https://www.youtube.com/watch?v=VwYwPCtBGmE> (noin 6min 30s)

Systemisyys lapsi ja perhepalveluissa: https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=AkxW_4XfYxg (noin 5min)

Muut materiaalit ja linkit: systeeminen ajattelu ja työote lasten kanssa työskentelyssä

Pyhäjoki, Jukka 2020: Kysy ja kuuntele – Systeeminen ja dialoginen lähestymistapa lapsen ja nuoren kohtaamiseen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. https://www.youtube.com/watch?v=dFFTc0_TSMc (noin 40min)

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL): Systeeminen toimintamalli lastensuojelussa. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019: Systeeminen lastensuojelu toimintakulttuurin muutoksena lapsi- ja perhepalveluissa. Puhujat Päivi Petrelius ja Nanna Miettunen. <https://www.youtube.com/watch?v=Wk7-sAzV-LQ> (noin 46min)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2017: Lastensuojelun systeeminen mallinnus. Päivi Petrelius. <https://www.youtube.com/watch?v=mCM64RMsZMs> (36min)

Turun yliopisto, Osaamispuu: Systeeminen työote. (useita podcasteja ja materiaalia) <https://osaamispuu.fi/osaamismoduulit/systeeminen-tyoote/>

Miten sisäistää systeeminen asiakastyö?

Kymmenen systeemistä kysymystä –reflektion avuksi systeemiseen lapsikeskeiseen työhön

LAPSEN/NUOREN SYSTEEMI

1. Olenko huomannut kiinnostua siitä, millaisessa ihmissuhteiden ja arjen muodostamassa ”systeemissä” lapsi tai nuori tai aikuinen asiakkaani elää?

LAPSEN/NUOREN ARKISET, TOISTUVAT KOKEMUKSET

2. Olenko kiinnostunut tietämään, millaisia kokemuksia hänelle rakentuu jatkuvasti arjessa: koulussa, töissä, kaveripiirissä, perheessä, harrastuksissa? Olenko yrittänyt eläytyä ja kysellen ymmärtää jotakin hänen kokemuksistaan?

LAPSEN/NUOREN PUHETAVAT JA TARINA, OMAT TARINANI HÄNESTÄ JA LÄHEISISTÄÄN

3. Huomaanko, miten puhun lapsesta/nuoresta? Huomaanko, miten lapsi itse puhuu itsestään, miten perheen jäsenet, muut aikuiset ja yhteisöt puhuvat lapsesta, itsestään ja toisistaan? Mistä puhetaivat kertovat? Millaiset vaihtoehtoiset tarinat olisivat mahdollisia?

SUHTEENI LAPSEEN JA LÄHEISIIN, HEIDÄN AJATUKSET SUHTEESTAMME

4. Olenko pysähtynyt pohtimaan, millainen suhteeni lapseen ja hänen läheisiinsä on? Mistä ja miten tunnen lapsen läheisineen? Miten olen toiminut suhteessa häneen/heihiin? Mitä vaikutuksia toiminnallani on ollut? Mitä lapsi ja hänen läheisensä ajattelevat toiminnastani ja yhteistyöstämme?

SUHTEENI VALTAAN, LAPSEN JA LÄHEISTEN KOKEMUKSET VALLASTA SUHTEISSAMME

5. Tunnistanko, millaista valtaa minulla on suhteessa lapseen ja läheisiin? Miten käytän valtaani ollessani vuorovaikutuksessa? Miten oma asemani työntekijänä vaikuttaa suhteeseemme?

Miten sisäistää systeeminen asiakastyö?

Kymmenen systeemistä kysymystä –reflektion avuksi systeemiseen lapsikeskeiseen työhön

SUHTEENI OMAAN AJATTELUUN, VAIHTOEHTOISET TAVAT AJATELLA

6. Tiedostanko, mitä ajattelen lapsesta, hänen ominaisuuksistaan ja kyvyistään? Miten tulen selittäneeksi tai tulkinneeksi hänen toimintaansa? Mihin huomioni kiinnittyy, kun ajattelen hänen elämäntilannettaan ja häntä ihmisenä? Mikä jää minulta huomaamatta? Millaisia uskomuksia minulla on hänestä? Miten hyödyllisiä omat ajatukseni ovat muutokset tukemisen näkökulmasta? Millä muulla tavalla voisin ajatella lapsesta ja hänen läheisistään?

LAPSEN/NUOREN KOKEMUKSET JA AJATUKSET, OMA UTELIAISUUDEN SUHTEESSA NIIHIN

7. Olenko ollut avoin ja utelias selvittämään, mitä lapsi tai nuori itse ajattelee elämästään? Mikä hänelle on tärkeää? Millaisia kokemuksia hänellä on ollut aikaisemmin elämässään? Millaisia toiveita ja unelmia hänellä on? Mitä minun olisi tärkeä tietää hänen kokemuksistaan?

LAPSEN/NUOREN ARJEN YMPÄRISTÖT

8. Tiedänkö, millaista lapsen tai nuoren arki ja sen tärkeät ympäristöt ovat? Missä lapsi viettää aikaansa fyysisesti? Millaista hänellä on eri ympäristöissään eri aikoina? Koulupäivinä? Niiden jälkeen? Viikonloppuisin? Loma-aikoina? Mikä hänelle on eri ympäristöissä vaikeaa, mikä tukee häntä niissä? Miten lapsen eri ympäristöt voisivat olla hänelle mahdollisimman turvallisia?

OMAN YHTEISÖNI TAPA PUHUA LAPSISTA JA NUORISTA LÄHEISINEEN

9. Tunnistanko, miten meillä yhteisönä on tapana puhua tästä lapsesta? Tai lapsista ja nuorista yleensä? Millaisia sanoja ja kieltä käytämme? Millaisia selitysmalleja meillä on? Onko puheemme asiakkaan ainutkertaisuuden tunnistavaa, hänen tietoaan arvostavaa ja kunnioittavaa?

YHTEISÖNI LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN KOKEMUSTEN JA TODELLISUUDEN RAKENTAJANA

10. Tunnistanko itse ja tunnistaako oma yhteisöni (työyhteisö, koulu tms.) mitä seurauksia meidän tavastamme puhua ja ajatella on lapselle/nuorelle ja läheisille? Millaisia kokemuksia itsestään lapset, nuoret ja läheiset saavat meidän kanssamme ollessaan? Millaisia yhteistoiminnan ja puhumisen tapoja meidän olisi tärkeää yhteisönä vahvistaa, jotta asiakkaat kokisivat yhteistyömme tärkeäksi ja hyödylliseksi?

